Lituanistinio švietimo tarybos: veikdamos kartu mokyklos turi stipresnį balsą

„Augant lituanistinių mokyklų tinklui atsiranda labai praktinis poreikis turėti žmones, kurie matytų ne vienos mokyklos, o viso krašto situaciją, telktų švietimo bendruomenę ir galėtų jos klausimus atnešti į pasaulinį lygmenį“, – pabrėžia PLB Švietimo komisijos pirmininkė Alvija Černiauskaitė. Tad pastaraisiais metais komisija skatina švietimo tarybų plėtrą ir panašių struktūrų kūrimąsi kraštuose, kur dar nėra už lituanistinį švietimą atsakingo asmens ar komandos.

Pasauliolietuvis.lt | Justina Mikeliūnaitė

Švietimo tarybos diasporoje nėra naujas darinys – kai kuriuose kraštuose jos veikia jau dešimtmečius. Vienas seniausių pavyzdžių yra JAV lietuvių bendruomenės Švietimo taryba.

Tarybos skirtinguose kraštuose susiformavo nevienodai ir ne tik mokyklų iniciatyva. Senas bendruomenines tradicijas turinčiose šalyse, pavyzdžiui, JAV, Jungtinėje Karalystėje ar Australijoje, krašto bendruomenės valdymo struktūroje paprastai yra už švietimą atsakingas žmogus. Aplink jį formuojasi komanda, kuri rūpinasi platesniais to krašto lituanistinio švietimo klausimais. PLB Švietimo komisija skatina tokias struktūras kurtis ir kituose kraštuose.

Tarybos funkcija – telkti, skatinti, dalytis, atstovauti

PLB Švietimo komisijos pirmininkė A. Černiauskaitė atkreipia dėmesį, kad taryba nėra mokyklų kontrolės institucija. Mokyklos išlieka savarankiškos. Taryba veikiau yra jungiamoji grandis tarp krašto mokyklų ir švietimo bendruomenės, krašto lietuvių bendruomenės, PLB Švietimo komisijos ir Lietuvos institucijų. Pagrindinė švietimo tarybos funkcija – matyti viso krašto lituanistinio švietimo lauką: telkti mokyklas, skatinti jų bendradarbiavimą, padėti dalytis informacija ir patirtimi bei išgryninti bendrus klausimus.

Alvija Černiauskaitė | Asmeninio archyvo nuotr.

Tarybos skirtingose valstybėse susiformavo skirtingu metu ir skirtingais pagrindais, todėl jų struktūros nėra identiškos. Informaciją apie veikiančias tarybas, jų vadovus ir kontaktus skelbia Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

„Šiuo metu taip pat siekiame aiškiau apsibrėžti bendrus tarybų veiklos principus,

kartu palikdami pakankamai laisvės kiekvienam kraštui pasirinkti jam tinkamiausią modelį“, – sako A. Černiauskaitė.

Štai Ispanijos lituanistinio švietimo bendruomenėje veikianti Švietimo taryba yra ne tik koordinuojanti, bet ir telkianti, stiprinanti bei atstovaujanti struktūra. Viena svarbiausių tarybos funkcijų – kurti gyvą profesinį ryšį tarp skirtinguose Ispanijos regionuose veikiančių lituanistinių mokyklų. Nuolatiniai mokyklų vadovų ir mokytojų susitikimai, bendri mokymai, projektai bei konsultacijos sudaro sąlygas dalytis gerąja praktika, ieškoti kūrybiškų ugdymo sprendimų ir stiprinti tarpusavio palaikymą.

„Tarybos veikla tiesiogiai prisideda prie ugdymo kokybės gerinimo. Mokytojai gauna ne tik metodinę, bet ir emocinę bei profesinę paramą, kuri ypač svarbi diasporos kontekste, kur pedagogas dažnai atlieka daug platesnį vaidmenį nei vien tik mokytojo. Bendra veikla padeda kurti nuoseklesnį požiūrį į lietuvių kalbos, kultūros ir tapatybės ugdymą vaikams, augantiems daugiakultūrėje aplinkoje“, – susitelkimo ir tarybų kuriamą vertę vardija Ispanijos Švietimo tarybos pirmininkė, Baltijos lituanistinės mokyklos Tenerifėje vadovė Irma Liubertienė.

Veikdamos kartu mokyklos turi stipresnį balsą

Svarbus tarybos vaidmuo – atstovavimas lituanistinių mokyklų interesams Lietuvos institucijose, tarptautinėse organizacijose ir bendradarbiaujant su Pasaulio Lietuvių Bendruomene. Veikdamos kartu mokyklos turi stipresnį balsą, gali efektyviau kelti aktualius diasporos švietimo klausimus, inicijuoti projektus, siekti finansavimo ar didesnio dėmesio lituanistinio ugdymo poreikiams užsienyje.

Irma Liubertienė | Asmeninio archyvo nuotr.

I. Liubertienė džiaugiasi augančia ir stiprėjančia Ispanijos lituanistinių mokyklų bendruomene, veiklą plečiančiomis mokyklomis ir besijungiančiais naujais mokytojais, o apžvelgdama tarybos veiklos metus pažymi, kad pavyko sukurti ne formalų institucijų tinklą, o gyvą mokytojų ir mokyklų bendruomenę, paremtą pasitikėjimu, bendryste ir tarpusavio pagalba.

2026 m. šalyje sėkmingai veikia ir aktyviai bendradarbiauja devynios lituanistinės mokyklos. Taip pat norą prisijungti prie tarybos išreiškė ir Portugalijoje veikianti lituanistinė mokykla. Taryba tampa reikšmingu regioniniu lituanistinio bendradarbiavimo centru.

Taip pat labai svarbu, kad tarybos iniciatyvos skatina lituanistinio švietimo plėtrą – naujų mokyklų steigimąsi ir vis didesnį mokytojų įsitraukimą. Tai rodo, kad taryba ne tik palaiko esamą sistemą, bet ir kuria siekti ilgalaikį lituanistinio švietimo augimo ateityje.

Stiprina mokytojų matomumą ir palaikymą

Ypač reikšmingi tapo bendri susitikimai ir profesinio augimo iniciatyvos, kurios ne tik stiprina pedagogines kompetencijas, bet ir padeda mokytojams jaustis

matomiems bei palaikomiems.

Vienas iš pavyzdžių – mokymai Ispanijos lituanistinių mokyklų mokytojams. Praėjusiais mokslo metais taryba buvo pakvietusi mokytojus mokytis kūrybiškumo ugdymo, pedagogus svetingai priėmė Lietuvos ambasada Madride. Po gyvo susitikimo padaugėjo mokyklų vykdomų bendrų projektų, iniciatyvų, išaugo mokytojų motyvacija, net mokiniai su mokytojomis keliavo iš vienos mokyklos į kitą pasisvečiuoti. Šiais mokslo metais taryba organizuoja bendrus dviejų dienų mokymus „AŠ MOKAU IR JAUČIU: mokytojo emocinis pasaulis kaip ugdymo pamatas“, kuriuos finansuoja ŠMSM.

Lituanistinio švietimo tarybų atstovų susitikimas Vilniuje | ŠMSM archyvo nuotr.

Šie mokymai atskleidžia labai svarbią žinią: ugdymo kokybė prasideda nuo mokytojo emocinės savijautos, jo santykio su savimi ir vaiku. Pasak I.

Liubertienės, diasporoje tai ypač aktualu, nes mokytojas tampa ne tik žinių perteikėju, bet ir emocinio saugumo bei lietuviškos tapatybės stiprinimo atrama vaikui. Todėl tarybos dėmesys mokytojo emocinei gerovei, emociniam intelektui ir įtraukios aplinkos kūrimui yra vienas brandžiausių ir prasmingiausių jos veiklos žingsnių.

Ko reikia, kad susikurtų švietimo taryba

Taryba gali atsirasti tiek kaip mokyklų iniciatyva, tiek kaip pačios krašto lietuvių bendruomenės struktūroje esanti institucija. Vieno visiems kraštams privalomo švietimo tarybos steigimo modelio nėra. Taip pat tarybos pirmininkas ar jos narys nebūtinai turi būti lituanistinės mokyklos vadovas ar apskritai turėti savo mokyklą. Tai gali būti aktyvus bendruomenės žmogus, kuriam patikėta švietimo sritis ir kuris geba telkti skirtingas krašto mokyklas bei kitus lituanistinio švietimo dalyvius.

Tačiau A. Černiauskaitė atkreipia dėmesį, kad egzistuoja ir tam tikra nerašyta taisyklė – švietimo taryba prasminga ten, kur vienoje šalyje veikia daugiau lituanistinių mokyklų.

„Jeigu krašte yra tik viena mokykla, atskiros tarybos steigimas savaime nesukuria papildomos vertės, nes nelieka vienos pagrindinių jos funkcijų – telkti tos šalies skirtingas mokyklas, padėti joms bendradarbiauti ir atstovauti bendriems jų interesams toje šalyje (pavyzdžiui, vietinėse institucijose) ir pasauliniu mastu. Todėl žiūrime ne į formalų mokyklų ar tarybos narių skaičių, o į realų poreikį. Taryba turi turėti ką telkti ir kam atstovauti.

Būtent taip suprantame ir pačią švietimo tarybos paskirtį. Ji kuriama ne dėl tarybos. Ji reikalinga tada, kai šalyje yra ką telkti, yra bendrų klausimų, kuriuos reikia spręsti, ir yra poreikis tos šalies lituanistinio švietimo bendruomenei turėti bendrą balsą. Švietimo taryba prasminga ten, kur vienoje šalyje veikia daugiau lituanistinių mokyklų ar yra kitų lituanistinio švietimo dalyvių“, – įsitikinusi PLB Švietimo komisijos pirmininkė.

Pasak A. Černiauskaitės, jeigu vienintelė vienos šalies mokykla jungiasi su kitos šalies ar kelių šalių mokyklomis ir jos kartu kuria bendrą organizaciją, tai labiau atitinka regioninės lituanistinių mokyklų asociacijos, o ne konkrečios šalies švietimo tarybos principą. Todėl svarbiausia yra ne pats pavadinimas ar formalus tarybos sukūrimas. Svarbiausia jos funkcija: švietimo taryba telkia konkrečios

šalies lituanistinio švietimo bendruomenę.

Įsteigta Tarptautinė lituanistinių mokyklų švietimo taryba

Kūrybinės lituanistinės mokyklos „Giliukai“ vadovė Ernesta Kazlauskaitė-Tsakona iš Graikijos turi kiek kitokį požiūrį ir mato poreikį jungti mokyklas, kurioms šiuo metu niekas neatstovauja. Todėl šių metų pavasarį, simboliškai per knygnešių dieną, kovo 16-ąją, ji įkūrė Tarptautinę lituanistinių mokyklų švietimo tarybą.

„Šalyse, kur dėl nedidelio lietuvių skaičiaus gali būti ar yra tik viena lituanistinė mokykla, labai svarbu toms mokykloms, kad nesijaustų vienišos ir galėtų spręsti sistemines aktualijas, problemas, jungtis į tarybas. Tarybų formavimasis nebūtinai turi būti apibrėžtas šalimi, o labiau bendru požiūriu, bendrais iššūkiais ir siekiais būti kokybiškiems ir praaugantiems pačius save“, – mano E. Kazlauskaitė-Tsakona.

Ernesta Kazlauskaitė-Tsakona | Asmeninio archyvo nuotr.

Naujausios švietimo tarybos steigėja atkreipia dėmesį, kad žvilgsnio iš šalies, sisteminių problemų, pasikartojančių iššūkių sprendimo poreikis augo augant

mokyklai. Mokyklos kelias prasidėjo Atėnuose nuo 10 vaikų prieš aštuonerius metus, o COVID pandemijos metu pradėjus nuotolines pamokas ėmė jungtis vaikai ne tik iš skirtingų Graikijos regionų, bet ir iš įvairių šalių. Taip natūraliai radosi dvi mokyklos – viena skirta mokiniams, kurie mokosi tik nuotoliniu būdu, kita – vaikams, kurie lanko kontaktines pamokas Atėnuose, Kretoje. Šiuo metu mokyklose mokosi virš 70 mokinių.

Išaugo ne tik mokinių skaičius, bet ir veiklos apimtys, šalia grupinių užsiėmimų atsirado individualios pamokos, šalia lietuvių kalbos – pasaulio pažinimas, rašymo pratybos, interaktyvūs būreliai: kino, eksperimentų, vakarai su knyga, etnokultūros būrelis, šiemet planuojame papildomai logopedijos pratybas, žurnalistų būrelį.

„Mokykla nuolat kinta, auga, patiria ne tik laimėjimų ir džiugių akimirkų, bet ir iššūkių, praradimų. Visa tai tiek aš, tiek mokyklos komanda tvarkome, įdėdami geriausias intencijas, žinias, kurias turime, įgyjame lituanistinio ugdymo kelionės metu iš įvairių kursų, susitikimų, iniciatyvų. Ir vis tik veiklos spektras yra platus: nuo mokymosi turinio, techninių sprendimų, tėvų bendruomenės, administravimo iki komandos būrimo, valdymo, taip pat ir mokyklos iniciatyvų, patobulinimų, siekiant išlikti patraukliems kuo daugiau vaikų ir jų šeimų, gyvenančių užsienyje ir norinčių mokytis lietuvių kalbos. Tad, natūraliai, norisi ne tik dalintis patirtimi, bet ir sulaukti lituanistiniu švietimu besidominčių ir galinčių padėti žmonių įžvalgų, pastabų, norisi praplėsti sprendžiamų klausimų spektrą, spręsti sistemines, atsikartojančias lituanistinėse mokyklose situacijas ir toliau tobulėti, išlikti ar būti pasirinkimu lietuvių kalbos kelionėje. Mano giliu įsitikinimu, švietimo taryba tai ir gali daryti. Būti ir tapti šalia esančia parama kiekvienai lituanistinei mokyklai. Juk kartais toks reikalingas žvilgsnis iš šalies“, – priežastis, paskatinusias įkurti naują švietimo tarybą paaiškina E. Kazlauskaitė-Tsakona.

Šiuo metu Tarptautinę lituanistinio švietimo tarybą sudaro lituanistinio švietimo ekspertai ir entuziastai iš Graikijos ir Bulgarijos, bet kviečiamos jungtis ir nepriklausančios jokiai tarybai mokyklos, kurios norėtų bendradarbiauti ir būti geriau atstovaujamos.

Tarybų vadovų susitikimai – erdvė keistis informacija

Priklausymas švietimo tarybai nėra sąlyga būti lituanistinio švietimo sistemos dalimi. Tačiau A. Černiauskaitė atkreipia dėmesį, kad svarbu atskirti informavimą ir atstovavimą. Jeigu mokyklos nėra tarybos veikloje, negalime automatiškai teigti,

kad taryba kalba jos vardu. Todėl svarbu, kad pasaulinio lygmens informacija pasiektų visas mokyklas, o galimybė išsakyti savo klausimus ar problemas nebūtų susieta vien su priklausymu konkrečiai tarybai.

Mokyklos gauna ŠMSM informaciją, gali dalyvauti finansavimo programose, kvalifikacijos tobulinimo kursuose, projektuose ir kitose veiklose nepriklausomai nuo narystės taryboje. Informacija taip pat skleidžiama per PLB Švietimo komisiją, kraštų bendruomenes, švietimo tarybas ir bendrus lituanistinio švietimo informacinius kanalus.

Švietimo tarybų pirmininkai reguliariai susiburia aptarti aktualijų ir naujienų. Paskutiniame vadovų susitikime, vykusiame Vilniuje gegužės mėnesį, kalbėta apie bendras lituanistinio švietimo aktualijas, valstybės finansavimą, naujas metodines ir mokymo priemones, projektą „Kalbėkime Lietuvai“, virtualių lituanistinių mokyklų situaciją bei lituanistinių mokyklų pažymėjimų ir mokinių pasiekimų pripažinimą Lietuvoje. Pasiekimų pripažinimas Lietuvoje – itin aktualus diasporos šeimoms. Tai stiprina lituanistinio ugdymo prestižą ir užtikrina, kad užsienyje įgytos lietuvių kalbos bei kultūros kompetencijos būtų tinkamai įvertintos Lietuvoje.

Šis susitikimas – tai darbinė erdvė kraštų švietimo tarybų pirmininkams, PLB Švietimo komisijai ir Lietuvos institucijų atstovams. Susitikime daug dėmesio skirta ne tik mokytojų profesiniam augimui ir emocinei gerovei, bet ir praktiniams klausimams, kurie tiesiogiai veikia mokyklų veiklą bei mokinių ateities galimybes.

Pasako I. Liubertienės, susitikime atsispindėjo bendras siekis stiprinti lituanistinio švietimo tinklą, užtikrinti jo kokybę ir sudaryti kuo geresnes sąlygas vaikams išlaikyti lietuvių kalbą, kultūrą ir tapatybę gyvenant už Lietuvos ribų.

„Manau, didžiausia tokių susitikimų vertė yra ne vien informacijos perdavimas. Informacija turi judėti abiem kryptimis – Lietuvos institucijos pristato pokyčius ir galimybes, o kraštų švietimo žmonės atneša tai, kuo realiai gyvena mokyklos skirtingose pasaulio šalyse“, – apibendrina A. Černiauskaitė.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.